

SZENT-GYÖRGYI ALBERT 70 ÉVE VETTE ÁT A NOBEL-DÍJAT (9.)

A „falak nélküli labor” központja Amerika

■ A KONFERENCIÁK, A CIKKEK JELENTETTÉK SZENT-GYÖRGYI ALBERTNEK A KAPCSOLATOT A KÜLVILÁGGAL

Fotó: SZTE Szent-Györgyi Emlékszoba

Orvos és az élet titkát kutató tudós, kitűnő tanár volt. De sportoló és szellemesen társalgó humanista is. Katonai dezertőr, aki kémregénybe illő fordulatokkal politizált. Sőt: sármos férfi, akit olyannyira elvarázsoltak a nők, hogy négyszer nősült életének 93 éve alatt. Ő Szent-Györgyi Albert, az egyetlen magyar, aki szülőföldjén élt és dolgozott, mikor szegedi professorként elnyerte a Nobel-díjat – 70 évvel ezelőtt. Erre emlékezve és emlékeztetve villantjuk föl sorozatunkban Szent-Györgyi Albert ellentmondásos életének titkait.

ÚJSÁZSI ILONA

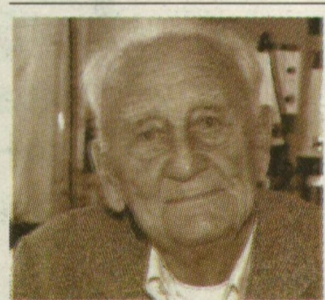
„A Nobel-díj egyik kihatása, hogy közelebb hozza a távoli országokban élőket. Az egyes emberek között kötött sok apró barátságból állnak elő azok a kövek, amelyeken az egész emberiség kölcsönös megértésének és a világbékének föl kell épülnie...” – fogalmazta meg már 1941-ben, majd az amerikai emigráció idején többször is kifejtett gondolatokat Szent-Györgyi Albert. Amerikával nem csak e szál kapcsolta össze Szent-Györgyi Albertet: tanulmányútton járt 1926–1927-ben Rochesterben, a Mayo Klinikán, vendégprofesszor volt 1936–37-ben a Harvardon, előadói körúton járt 1938 nyarán és 1947 tavaszán is a kutatókat vonzó kontinensen.

Emigrált az Amerikai Egyesült Államokba a magyarországi „fordulat évében”, de bizott a visszatérésben. Ezért kért szabadságot 1948-ban kutatásai folytatásához a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemtől, ahova 1945 áprilisában nevezték ki az orvosi kar biokémiai intézete professzorának. Am az óceánon túlról már csak látogatónak tér haza: 1973-ban az MTA Szegedi Biológiai Központ avatására, majd 1978 januárjában a magyar koronát hazahozó küldöttség tagjaként.

Újra kellett kezdenie az életet Szent-Györgyinek 54 évesen. Svéd útlevelel, feleségével együtt érkezett New Yorkba. Új otthonaként és munkahelyként a Massachusetts állambeli, Boston melletti, óceánparti Woods Hole-t választotta, mert emlékezett a helyre az első amerikai útjáról, a homárvasoráról. A Nobel-díj maradékból megvásárolta a „Hét Szél” nevű házat. A Rockefeller Alapítvány elpártolt tőle. Amerikában ugyanis nem tá-

Szent-Györgyi és csapata reggeltől keményen hajtott a laborban, délután viszont úsztak, csónakáztak, halásztak, vizisieltek az óceánban, sok időt töltöttek a „Kavicsnak” nevezett vízparti kis ház környékén is. A délutáni teázások Szegedről ismert szertartását itt is megtartották. A jó hangulatú összejöveteleket gyakran partikká fejlesztették.

Az ötvenes években írt több mint száz tudományos közleménye, három könyve, új felfedezései megerősítették Szent-Györgyi hírnevét. Az izom-összehúzódás elméletéért, mely segítette megérteni a szív- és vérkeringési betegségeket, elnyerte az Albert Lasker-díjat. Kutatásai elvezettek az életfolyamatok szubmolekuláris kérdéseire, megírta Bionergetika című, korszakalkotó kötetet. Két új tudományág, a szubmolekuláris biológia és a bioenergetika egyik megalapítójának tekintik. A rákkutatáshoz a csecsemőmirigy tanulmányozása, illetve családi tragédiák vezeték: a „profot” megrendítette, hogy második felesége és lánya is mellrákban hunyt el. Am a biztató részeredmények ellenére sem találta meg a rák gyógy módját. Salisbury, a washingtoni ügyvéd és felesége jóvoltából született nonprofit szervezet támogatta kutatásait, s 1973-ban létrejött a Falak Nélküli Laboratórium, a Szent-Györgyi vezetésével dolgozó tudósok laza szövetsége, melyhez fénykorában több mint egy tucat ország hatvan laborja tartozott.

„Nem vallásos, hanem istenfélő ember vagyok.”

Szent-Györgyi Albert

➔ **AZ ŐRÜLT MAJOM.** „Miért viselkedik úgy az ember, mint egy őrült? – teszi föl a kérdést Szent-Györgyi Az őrült majom című könyvében, s válaszol: – A történelemben először képes az ember valóban élvezni az életet. Nem kell szenvednie sem a hidegtől, sem az éhségtől, sem a betegségektől. Először képes minden alapvető szükségletét kielégíteni. Viszont először képes történelme során egy csapásra kiirtani magát, vagy a tragikusán zsugorodó földgolyót környezetszennyezéssel és túlnépesedéssel lakhatatlanná tenni.”

MÁSOK MONDTÁK. „A fiatalok egymást figyelmeztették: ha már Woods Hole-ban vagy, menj, és hallgass meg Szent-Györgyit...! Csodálatosak voltak az előadásai. Annak ellenére, hogy már hetvenes éveiben járt, úgy tudott a fiatalok nyelvén beszélni, hogy megértették őt. Erre kevés felnőtt képes” – idézte Denis Robinsont, a Tengerbiológiai laboratórium vezetőjét életrajzi regényében Ralph W. Moss.

mogatták az olyan biológiai alapkutatást, amely nem valamilyen gyakorlati cél megoldására irányult. Végül a Tengerbiológiai Laboratórium Izomkutató Laboratóriuma igazgatójaként folytathatta a Szegeden elkezdett munkát: az izom-összehúzódás biokémiájának feltárását. A „prof” mellé került Jane McLaughlin, aki soha nem ment férjhez, s kutatásaiban olyan társa és segítőtje lett, mint Bunga Ilo-

na volt Szegeden.

Emlékév: közös egyetemi és városi ünnepség

Szent-Györgyi Albertet hetven éve Szeged díszpolgárává avatták a városháza dísztermében – tegnap ugyanott a közgyűlés és az egyetemi szenátus együttes ülésén tisztelegtek a tudós emléke előtt. Mindkét ünnepség háttérben ott a Nobel-díj, melyet (hétfőn lesz) hetven éve, hogy átvette a világhíres szegedi professzor.

MUNKATÁRSUNKTÓL

Szent-Györgyi Albert-emlékévé nyilvánította Szeged az idei esztendő, mert hét évtizede, hogy a város és egyeteme világhírű polgára átvette a Nobel-díjat.

Szeged rendkívül büszke világhírű tudósára – jelentette ki a közgyűlés és a tudományegyetem szenátusának tegnapi együttes ünnepi ülésén Botka László polgármester, miután fölidézte Szent-Györgyi Albert

hetven évvel ezelőtti díszpolgárrá avatásának hangulatát. Az ember egyedül nem lát messzire, szüksége van arra, hogy néha olyan óriások válláról szemlélje a világot, mint Szent-Györgyi – mondta. E ma-

nak laboratóriumából nőtt ki az a tudósok és kutatógárda, amelyre ma a város a „biopolisz”, az egészségipari elképzeléseket építheti.

Az innovatív kutatás és a kreatív gondolkodás szimbólu-

➔ Tudománytörténeti vetélkedő

Mit tudunk Szent-Györgyi Albertről és a Nobel-díjról? E kérdésre válaszolnak azok a középiskolások, akik részt vesznek a Somogyi-könyvtár és a lapjainkat kiadó Lapcom Kft. által szervezett vetélkedőn, melynek döntőjét a városháza dísztermében tartják hétfőn 15 órakor – a Nobel-díj átadásának hetvenedik évfordulóján.

gasságból látszik, ahogy Szeged kiemelkedik az alföldi városok sorából. Ugyanakkor Szent-Györgyi öröksége nemcsak egy a hagyományok közül, hanem a jövő záloga is. Az egyetem egykori professzorá-

ma Szent-Györgyi Albert az egész világ számára – hangsúlyozta Rácz Béla. Az SZTE rektorhelyettese kifejtette: a jubileumi ünnepségen nemcsak a díjat és a díjazottat életjük, hanem a tény, hogy az alma materünk tagja bizonyította, a szénialitás az egyetemen méltó társakra, s Szegeden otthonra talál.

Szent-Györgyi-emlékérmeket nyújtott át a polgármester – a Szegedi Tudományegyetem orvoskari dékánjának, Benedek Györgynek, a dékáni hivatal vezető Lednitzky Andrásnak és a biokémiai intézet tanszékvezető professzorának, Dux Lászlónak; továbbá Tóth Istvának, a Móra-múzeum történelemészének, Újszászi Ilonának, lapunk újságíró főmunkatársának, valamint Farkas Andrásnak, a szegedi Szent-Györgyi Albert Rotary Klub vezetőjének – elismerésül.

■ SZENT-GYÖRGYI ALBERT-EMLÉKÉRMET KAPOTT LAPUNK ÚJSÁGÍRÓ FŐMUNKATÁRSA, ÚJSÁZSI ILONA, AKI BOTKA LÁSZLÓ POLGÁRMESTERTŐL VETTE ÁT AZ ELISMERÉST

Fotó: Karnok Csaba

ALDI tájékoztató

A piacon meghatározó szerepet betöltő, nemzetközi kereskedelmi vállalatunk világszerte több mint 3000 kereskedelmi egységgel rendelkezik. A vállalatcsoporthoz tartozó kereskedelmi társaságok Ausztriában, Nyugat- és Dél-Németországban, Szlovéniában, Svájcban, az USA-ban, Ausztráliában, Angliában, valamint Írországban működnek. Vállalatunk sikerét kiváló és jól képzett munkatársak alakítják.

Magyarországi piacra lépésünk sikeres megvalósításához HÓDMEZŐVÁSÁRHELY ÉS KÖRNYÉKÉN keresünk

BOLTI ELADÓT

Az ideális jelölt:

- megbízható, felelősségteljes, elkötelezett és képes csapatban dolgozni,
- szívesen dolgozik emberekkel,
- ápoltságos megjelenésű.

Nem kereskedelmi végzettségűek jelentkezését is szívesen várjuk.

Feladatai:

- a vevők kiszolgálása modern, vonalkód-olvasóval ellátott pénztárgéprendszerünk segítségével,
- árufeltöltés,
- különböző takarítási és tisztítási feladatok ellátása.

Amit kínálunk:

- átfogó betanulási program,
- változatos és érdekes munkakör,
- kezdettől fogva átlagon felüli fizetés.

Ha hirdetésünk felkeltette érdeklődését, pályázati anyagát kézzel írt önéletrajzzal, fényképpel és a végzettséget igazoló okmányokkal 14 napon belül várjuk az alábbi címre:

„Szívesen dolgozom csapatban és személyesen is elkötelezett vagyok vevőink iránt.”

ALDI Magyarország

2040 Budaörs, Szabadság út 117.
B épület 5. emelet